

MASTEROPLEIDING
ONDERWIJSKUNDE

FACULTEIT GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q577

© 2017 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	8
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	11
BIJLAGEN	23
BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANNELLEDEN	25
BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	26
BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES	31
BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA	32
BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA	33
BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	34

Dit rapport is vastgesteld op 3 juli 2017

RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 19 december 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Masteropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding:	Onderwijskunde
CROHO-nummer:	66613
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Onderwijskunde aan de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van Rijksuniversiteit Groningenvond plaats op 23 maart 2017.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 22 augustus 2016 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de Masteropleiding Onderwijskunde beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter), hoogleraar Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter), hoogleraar Algemene Pedagogiek aan de Universität Regensburg
- Dr. Dominique Sluijsmans, lector Professioneel Beoordelen aan Zuyd Hogeschool en onbezoldigd universitair hoofddocent aan de Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters, hoogleraar Onderwijskunde (emeritus) aan de Universiteit van Amsterdam
- Tessa Voerman BSc., masterstudent Educational Science and Technology en Psychology aan de Universiteit Twente

Het panel werd ondersteund door drs. Renate Prenen, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in bijlage 1

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de masteropleiding Onderwijskunde van de Rijksuniversiteit Groningen is onderdeel van een clustervisitatie. Van februari tot en met april 2017 beoordeelt het panel in totaal twee bacheloropleidingen en acht masteropleidingen aan zeven universiteiten.

Het panel bestaat in totaal uit twaalf leden:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter)
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter)
- Dr. Dominique Sluijsmans
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters
- Daisy Satijn MA
- Drs. Marcelle Peeters
- Ir. Leenderd van der Deijl
- Prof. dr. med. Martin Fischer
- Drs. Jan Steen
- Tessa Voerman BSc (student-lid)
- Fleur van Gils BSc (student-lid)
- Janine Wulz MSc (student-lid)

Voor elk bezoek is een (sub)panel aangesteld, gebaseerd op de expertise en beschikbaarheid van panelleden en rekening houdend met mogelijke belangenverstremming. De (sub)panels bestaan in de regel uit vier of vijf leden.

Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA was tot en met december 2016 coördinator van de clustervisitatie Onderwijskunde. Vanaf januari 2017 heeft Peter Hildering MSc deze taak overgenomen. Hij was secretaris tijdens de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en Maastricht University. Hij bezocht ook de slotvergaderingen van de overige bezoeken en las en becommentarieerde elk conceptrapport om zo de consistentie van rapportage en beoordeling te waarborgen. Drs. Renate Prenen, freelance medewerker van QANU, was secretaris van het panel tijdens de bezoeken aan de Universiteit Twente, Universiteit Utrecht, Rijksuniversiteit Groningen, Open Universiteit en Radboud Universiteit. Dr. Fiona Schouten trad op als tweede secretaris tijdens het bezoek aan de MHPE-opleiding van Maastricht University.

Vorbereiding

Na ontvangst van de kritische reflectie controleerde de coördinator deze op kwaliteit en volledigheid alvorens haar ter bestudering naar het panel te sturen. De panelleden lazen de kritische reflectie en formuleerden op basis daarvan vragen en eerste bevindingen. In overleg met de voorzitter en de coördinator stelde de secretaris een selectie samen van vijftien eindwerken (scripties). Deze eindwerken werden gekozen uit een lijst van afgestudeerden over de twee voorgaande jaren. Daarbij hielden de coördinator, de secretaris en de voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, begeleiding en beoordeling. Het panel bestudeerde deze selectie en de bijbehorende beoordelingsformulieren.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de voorzitter en de contactpersonen van de opleiding Onderwijskunde. Dit bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 4. De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners die ter goedkeuring werden voorgelegd aan de coördinator en de voorzitter.

Het panel kwam bijeen op 8 november 2016 voor een startvergadering voor de gehele clustergroep Onderwijskunde, met uitzondering van de internationale panelleden. Tijdens die bijeenkomst werden de panelleden geïnformeerd over het beoordelingskader en de planning van de bezoeken. Het panel reflecteerde ook op de inhoud en het gebruik van het domeinspecifiek referentiekader voor de clustergroep (zie bijlage 2).

Bezoek

Aan het begin van het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen hield het panel een startvergadering. Tijdens die vergadering besprak het panel zijn werkwijze tijdens het bezoek. Tijdens het bezoek bestudeerde het panel het ter inzage gevraagde materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 6. Het panel sprak met studenten en docenten, formeel verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de opleidings- en examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van die gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om zijn voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Dit legde de coördinator voor aan de panelleden. Na verwerking van hun commentaar en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar het bestuur van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport werd voorgelegd aan de voorzitter van het panel en feitelijke onjuistheden werden op zijn verzoek gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Beoogde eindkwalificaties

De eenjarige masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen is een voltijdse wetenschappelijke opleiding die studenten opleidt tot onderzoekers van onderwijs in al zijn facetten. Studenten ontwikkelen een brede vakinhoudelijke kennis, kunnen gebruik maken van de onderwijskundige visies op en modellen en methoden van onderzoek en kunnen kritisch reflecteren op implicaties van dit onderzoek. Daarnaast bereiden zij zich voor op de onderwijskundige praktijk. De masteropleiding in Groningen kenmerkt zich door een empirisch-analytische benadering van onderwijs, hetgeen het panel waardeert. De opleiding focust op de toepassing van deze benadering op onderwijskundige vraagstukken, zowel op micro- als op meso- en macroniveau. Daarbij staat verbetering van het reguliere onderwijs centraal, waarbij de nadruk ligt op het primair en voortgezet onderwijs. Kenmerkend voor de opleiding is daarnaast haar directe relatie tot de onderwijspraktijk. De opleiding beoogt een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. De masteropleiding Onderwijskunde kent één track met vier differentiaties: Onderwijs- en Leerlingbegeleiding; Onderwijsbeleid en Onderwijsmanagement; Leeromgeving, Instructie en Leren; en Onderwijsverbetering en -innovatie. Daarnaast is de opleiding in het studiejaar 2016-2017 gestart met een nieuwe internationale mastertrack *Evidence-based Education*.

Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd en constateert dat deze in lijn zijn met het domeinspecifiek referentiekader en voldoen aan (inter-)nationale standaarden. Wel constateert het panel dat de eindkwalificaties vrij abstract zijn geformuleerd, waardoor het masterniveau niet direct naar voren komt. Ook merkt het panel op dat de empirisch-analytische benadering van de opleiding niet heel duidelijk terugkomt in de eindkwalificaties. Het panel beveelt aan de eindkwalificaties zodanig te specificeren dat deze het masterniveau en de empirisch-analytische benadering adequaat weerspiegelen. Verder adviseert het panel de opleiding om door middel van een nadere explicitering van haar relatie tot het professionele veld te werken aan een aanscherping van haar huidige profilering. Zo zal het voor alle betrokkenen duidelijker zijn waar de opleiding voor staat en onderscheidt de opleiding zich binnen het onderwijsaanbod van de faculteit, waartoe ook de nieuwe internationale mastertrack *Evidence-based Education* en een tweejarige research master-opleiding *Research Master Behavioural and Social Sciences* behoren. Ook zal een scherpere profilering bijdragen aan een beter begrip van en inzicht in de beroepsperspectieven van academisch onderlegde onderwijskundige professionals.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de masteropleiding Onderwijskunde zodanig in elkaar zit dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het programma voldoende aandacht aan de academische en wetenschappelijke vorming van studenten. Een recent ingevoerde stage is een door studenten en docenten gewaardeerd onderdeel, dat de aandacht voor de beroepspraktijk en professionele vorming van studenten binnen het studieprogramma versterkt. Wel stelt het panel vast dat er nog verbeterpunten zijn met betrekking tot de conceptuele inrichting en praktische uitwerking van de stage.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Het is positief over de vier differentiaties. Wel is het panel van oordeel dat de differentiaties nader gedefinieerd kunnen worden en nadrukkelijker verbonden kunnen worden aan de eindkwalificaties zodat de doelstellingen, inhoud en loopbaanperspectieven van de differentiaties voor alle betrokkenen duidelijk zijn. Een ander aandachtspunt betreft het vak Methoden en technieken van evaluatie-onderzoek. Dit vak staat thans enigszins los van de overige vakken, waardoor de meerwaarde voor studenten pas blijkt in het afstudeerproject. Voorts verdient de brede scope van onderzoeksonderwerpen en -methodieken van het afstudeerproject aandacht. Volgens het panel zijn niet alle vormen van de masterthesis een even

goede uiting van de eindkwalificaties. Ook de grote variatie in de begeleiding van de tutorgroepen en theses vormt een aandachtspunt.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Het stelt vast dat er gebruik wordt gemaakt van diverse werkvormen. Wel merkt het panel op dat de ontwerpprincipes niet altijd te achterhalen zijn. Het adviseert het opleidingsmanagement dan ook beleid te ontwikkelen ter ondersteuning van de selectie van werkvormen. Het panel concludeert dat het studieprogramma studeerbaar is en dat de relatief lage studierendementen voor een groot deel samenhangen met de bewuste keuze van studenten om langer over hun voltijdse studie te doen. Veel studenten smeren hun programma uit over twee jaar zodat zij hun studie kunnen combineren met vaak drukke banen en gezinslevens. Het panel heeft hier begrip voor, maar wil desalniettemin wijzen op de negatieve gevolgen voor de studierendementen. Het adviseert in dit kader om de keuze om geen deeltijdvariant in te richten nog eens te heroverwegen. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een hecht en open docententeam waarin veel wordt besproken en afgestemd. Het panel concludeert voorts dat het systeem van kwaliteitszorg adequaat functioneert. Het heeft een positieve indruk gekregen van de opleidingscommissie. Het panel zou de opleidingscommissie wel willen stimuleren om meer proactief en vanuit een breder perspectief te kijken naar de opleiding.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruikgemaakt van diverse toetsvormen, die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau. De beoordeling van de masterthesis vindt op gedegen en transparante wijze plaats. Wel verdient volgens het panel de consistentie tussen de beoordeling van het onderzoeksvoorstel – waar studenten aan werken tijdens de tutorgroepen – en de thesisbeoordeling aandacht.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is in de ogen van het panel voldoende. Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een toetsplan dat richtinggevend is voor de dagelijkse toetspraktijk. Wel stelt het panel vast dat het toetsplan vooral gericht is op de toetsing van afzonderlijke vakken. Om de toetsing van de eindkwalificaties optimaal te kunnen borgen, zou in het toetsplan ook aandacht besteed kunnen worden aan de toetsing op programmaniveau. Het panel is positief over het functioneren van de examencommissie en de toetscommissie. Deze dragen bij aan een adequate kwaliteitszorg en –borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleiding. Het panel constateert wel dat sommige initiatieven nog verder uitgewerkt en geïnstitutionaliseerd kunnen worden. Daarvoor is meer menskracht nodig. Het panel ondersteunt dan ook de voorgenomen uitbreiding en bredere samenstelling van de toetscommissie van harte.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de mastertheses voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel vraagt wel aandacht voor de constatering dat de theses zowel qua inhoud, opzet als niveau erg verschillend zijn. Volgens het panel is het niet evident dat alle thesisvormen een even goede uitdrukking vormen van de te behalen eindkwalificaties. Het wil de opleiding dan ook adviseren hier met de gehele staf goed naar te kijken. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de masteropleiding voor afgestudeerden. Het komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen worden behaald.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Onderwijskunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 juli 2017

Prof. dr. Jan Elen

Drs. R.L. Prenen

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Organisatie van het onderwijs

De masteropleiding Onderwijskunde valt onder de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde, die deel uitmaakt van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. De afdeling verzorgt tevens de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen. De bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen biedt toegang tot zowel de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen als de masteropleiding Onderwijskunde. Naast de reguliere bacheloropleiding kent de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde een Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs. Dit is een *double degree*-onderwijsprogramma waarin de Rijksuniversiteit Groningen samenwerkt met drie PABO's. Afgestudeerde AOLB-studenten krijgen na afloop van het vierjarige programma twee diploma's: een bachelordiploma Pedagogische Wetenschappen en een PABO-diploma. Voor excellente studenten biedt de faculteit voorts een tweejarige *Research Master Behavioural and Social Sciences*. Deze studenten kunnen daarbij kiezen voor de specialisatie *Education and Development*.

De masteropleiding Onderwijskunde kent één track met vier 'differentiaties': Onderwijs- en Leerlingbegeleiding; Onderwijsbeleid en Onderwijsmanagement; Leeromgeving, Instructie en Leren; en Onderwijsverbetering en -innovatie. Daarnaast is de opleiding in het studiejaar 2016-2017 gestart met een nieuwe internationale mastertrack *Evidence-based Education*. Deze track telt thans één student en valt buiten het bestek van deze onderwijsvisiteatie. De opleiding wordt aangestuurd door de directeur onderwijs. Deze vormt samen met de directeur onderzoek het managementteam van de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. Op dit moment worden de twee functies waargenomen door een interim-directeur. Een programmacommissie, waarin alle hoogleraren zitting hebben, adviseert over de inhoud van de opleidingen en dient daarnaast het managementteam van advies over beleidszaken. Daarnaast beschikt de afdeling over een Raad van Advies (ook wel Werkveldadviescommissie genoemd), waarin voor onderwijskunde, orthopedagogiek en algemene pedagogiek vertegenwoordigers uit het werkveld zitting hebben. De Raad van Advies adviseert ten aanzien van zaken die de aansluiting met het werkveld betreffen. De opleidingscommissie van Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde bewaakt de kwaliteit van de bachelor- en masteropleidingen. De commissie bestaat uit 12 leden, waaronder 6 studentleden. De examencommissie is een gezamenlijke commissie voor Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. De commissie bestaat uit vier leden, inclusief twee docentleden van de masteropleiding Onderwijskunde en een extern lid.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde eindkwalificaties tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De opleidingen Onderwijswetenschappen van de Nederlandse universiteiten hebben voorafgaand aan de visitatiebezoeken gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader opgesteld. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen uit 2015 heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gediend. Het kader schetst het kennisdomein van de Onderwijswetenschappen en karakteriseert het niveau, de oriëntatie en de vormgeving van de opleidingen op bachelor- en masterniveau. Hierbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen in de wetenschap, op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, en de gevolgen die deze ontwikkelingen hebben voor zowel de opgedane kennis, vaardigheden en attitudes van de afgestudeerden als voor de curricula van de opleidingen. Het kader formuleert een aantal algemene eindkwalificaties voor bachelor- en masteropleidingen Onderwijskunde.

Profiel en beoogde eindkwalificaties

Conform de kritische reflectie is de masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen een wetenschappelijke opleiding die beoogt studenten op te leiden die als academische professional onderzoek kunnen doen naar het onderwijs in al zijn facetten. Studenten ontwikkelen een brede vakinhoudelijke kennisbasis, kunnen gebruikmaken van de onderwijskundige visies op en modellen en methoden van onderzoek en kunnen kritisch reflecteren op de implicaties van dit onderzoek. Daarnaast bereiden zij zich voor op de onderwijskundige praktijk.

De masteropleiding in Groningen kenmerkt zich door een empirisch-analytische benadering van onderwijs. De opleiding richt zich op de toepassing van onderwijskundige vraagstukken, zowel op micro- als op meso- en macroniveau. Daarbij staat verbetering van het reguliere onderwijs centraal, waarbij de nadruk ligt op het primair en voortgezet onderwijs. Kenmerkend voor de opleiding is daarnaast haar directe relatie tot de onderwijspraktijk. De opleiding beoogt een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Deze verbinding met de onderwijspraktijk geeft de opleiding onder meer gestalte door met onderwijsbesturen, gemeenten en hogescholen samen te werken. Vanuit deze samenwerking, die op korte termijn in een 'Academische Onderwijswerkplaats' dient te resulteren, kunnen wetenschappelijke inzichten ingang vinden in het onderwijs, en kan anderzijds door de opleiding worden aangesloten bij vragen die in het onderwijsveld leven. Het panel heeft hier veel waardering voor.

Op grond van haar profiel en de doelstellingen heeft de opleiding een viertal eindkwalificaties geformuleerd. Deze zijn opgenomen in bijlage 3. Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd en constateert dat deze in lijn zijn met het domeinspecifiek referentiekader en voldoen aan (inter-) nationale standaarden. Wel constateert het panel dat de eindkwalificaties vrij abstract zijn geformuleerd, waardoor het masterniveau niet direct naar voren komt. Ook merkt het panel op dat de empirisch-analytische benadering van de opleiding niet heel duidelijk terugkomt in de eindkwalificaties. Het panel beveelt de opleiding aan de eindkwalificaties zodanig te formuleren dat deze het masterniveau zoals vervat in de notie academische professional en de empirisch-analytische benadering adequaat weerspiegelen.

Het panel heeft tijdens het bezoek stilgestaan bij de positionering van de masteropleiding Onderwijskunde, mede in relatie tot de nieuwe internationale mastertrack *Evidence-based Education* en de tweejarige *Research Master Behavioural and Social Sciences*, die binnen dezelfde faculteit verzorgd worden. Het panel heeft waardering voor de empirisch-analytische signatuur van de masteropleiding Onderwijskunde, maar vroeg wel zich af hoe onderscheidend deze is ten opzichte van de internationale mastertrack en de *research master*. Ook vroeg het panel zich af of de nieuwe mastertrack de bestaande masteropleiding niet zal verdrrukken. Veel geïnterviewde studenten en alumni geven namelijk aan dat zij nu voor deze nieuwe track zouden kiezen. Het management lichtte hierover toe dat de mastertrack gepositioneerd wordt als een excellentietraject op masterniveau. Men beoogt daarmee nieuwe nationale en internationale doelgroepen aan te boren. De verwachting is dat, vooral nu er een extra mastertrack *Evidence-based Education* zal starten, de masteropleiding

Onderwijskunde voor een nog groter deel zal bestaan uit werkende studenten. Deze studenten zijn over het algemeen meer gericht op de praktijk en zullen naar alle waarschijnlijkheid niet zo snel kiezen voor een onderzoeksgerichte mastertrack. De *research master* bereidt voor op een promotietraject. Deze selectieve master is bedoeld voor een kleine groep studenten die een onderzoekscarrière ambieert. De opleiding is in die zin niet concurrerend voor de reguliere masteropleiding.

Het panel heeft begrip voor de beweegredenen van het management om de huidige positionering van de opleiding te handhaven. Desalniettemin adviseert het panel de opleiding om nog eens goed te kijken naar de huidige koers. Het geeft haar daarbij in overweging om te werken aan een nadere explicitering van de aansluiting bij het werkveld. Waartoe beoogt men op te leiden en welke profilering past daarbij? Volgens het panel zal een aanscherping van de aansluiting op de beroepspraktijk eraan bijdragen om alle betrokkenen duidelijk te maken waar de opleiding voor staat en waarin zij verschilt van het overige onderwijsaanbod van de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. Ook zal een dergelijke aanscherping voor studenten inzichtelijker maken welke beroepsperspectieven er zijn. Zoals uit de gesprekken met de studenten blijkt, valt hier namelijk nog winst te behalen. De studenten vinden het vakgebied dusdanig breed dat het voor hen lastig te duiden is wat hun rol en meerwaarde als academisch onderwijskundige professionals zouden kunnen zijn.

Overigens blijkt uit de gesprekken dat het management, de studenten en de docenten het begrip *Evidence-based Education* verschillend interpreteren. Dit verdient aandacht bij de verdere implementatie van de nieuwe mastertrack.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en voldoen aan (inter-)nationale standaarden. De opleiding kiest voor een empirisch-analytische benadering, hetgeen het panel waardeert. Wel kunnen de eindkwalificaties deze benadering alsook het masterniveau beter weerspiegelen. Verder adviseert het panel de opleiding om door middel van een nadere explicitering van haar aansluiting bij het professionele veld te werken aan een aanscherping van haar huidige profilering en positionering. Zo zal het voor alle betrokkenen duidelijker zijn waar de opleiding voor staat, ook ten opzichte van het overige onderwijsaanbod binnen de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. Ook zal een dergelijke aanscherping bijdragen aan een beter begrip van en inzicht in de beroepsperspectieven van academisch onderlegde onderwijskundige professionals.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inhoud en samenhang

Het panel heeft het curriculum van de masteropleiding Onderwijskunde bestudeerd. Het heeft inzage gehad in cursusmateriaal, verslagen van relevante commissies en de digitale leeromgeving. Tijdens het bezoek heeft het panel gesprekken gevoerd met management, studenten, docenten en alumni. Op grond daarvan heeft het panel zich een oordeel gevormd over het studieprogramma.

De eenjarige masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen omvat 60 EC. Studenten kunnen zowel in september als in februari instromen. De eerste helft van het programma is grotendeels gereserveerd voor methodische en theoretische verdieping. De studenten volgen de twee gemeenschappelijke vakken uit het programma, Methoden en technieken van evaluatieonderzoek en Curriculumtheorie. Daarnaast volgen zij één van de kernvakken uit de differentiatie waarvoor zij gekozen hebben en een keuzevak. De vier differentiaties zijn: (1) Onderwijs- en leerlingbegeleiding; (2) Leren, instructie en leeromgevingen; (3) Onderwijsbeleid en onderwijsmanagement; en (4) Onderwijsverbetering en -innovatie. Ter voorbereiding op de afstudeeropdracht starten in het eerste semester tutorgroepen waarin studenten werken aan hun onderzoeksvorstel.

In de tweede helft van het programma volgen de studenten het tweede kernvak van de gekozen differentiatie, en een tweede keuzevak. In dit deel vindt ook de stage plaats, waarin de studenten zich aan de hand van een concrete vraagstelling oriënteren op het latere beroepenveld. Het tweede semester staat verder in het teken van het werken aan de masterthesis. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 4.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van de opleiding. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het programma voldoende aandacht aan de academische en wetenschappelijke vorming van studenten. Zowel in het vak Methoden en technieken van evaluatieonderzoek, de tutorgroepen en de thesis, als ook in diverse andere vakken komen academische en wetenschappelijke vaardigheden aan bod. Desgevraagd laten studenten het panel weten dat zij de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding duidelijk herkennen in het programma. In de vakken wordt voortdurend een verbinding gelegd tussen de onderwijspraktijk en theoretische kennis en onderzoeksresultaten. Het panel is ook tevreden over de aandacht voor professionele vorming van studenten. De stage neemt hierin een belangrijke plaats in, maar ook het grote aantal praktijkgerichte opdrachten draagt hieraan bij.

Het panel is te spreken over de vier differentiaties. Deze differentiaties geven studenten de mogelijkheid tot verdieping in een deelgebied van de onderwijskunde. Ook dragen ze in belangrijke mate bij aan een coherent studieprogramma. Zoals toegelicht door het management zijn de differentiaties min of meer gerelateerd aan vier onderscheiden werkdomeinen van de onderwijskundige. De differentiaties zijn destijds tot stand gekomen bij de invoering van de bachelor-masterstructuur, waarbij men expliciet heeft gekeken naar een goede verbinding met de wetenschappelijke en inhoudelijke expertises van de staf. Het panel vindt dit een goede zaak. Het noemt de differentiaties interessant en aantrekkelijk voor studenten. Sommige geïnterviewde studenten gaven aan specifiek voor Groningen te hebben gekozen vanwege de differentiaties.

Het panel merkt wel op dat de differentiaties niet expliciet zijn gerelateerd aan de eindkwalificaties van de opleiding. Ook valt het panel op dat de staf en de studenten de differentiaties verschillend benaderen. Studenten plaatsen de differentiaties zeer centraal. Hierdoor lijkt het net alsof zij spreken over vier masteropleidingen. Daarbij vinden zij het lastig te duiden wat de doelstelling van de opleiding – het opleiden van academische onderwijskundige professionals – betekent voor de verschillende differentiaties qua loopbaanmogelijkheden. Docenten zien de differentiaties niet als strikt gescheiden trajecten en benadrukken dat studenten veel breder worden gevormd. Het curriculum bestaat uit een groot gemeenschappelijk deel. Bovendien kunnen studenten, buiten de twee verplichte vakken van de gekozen differentiatie, vrij kiezen uit het aanbod van de overige

differentiaties. Pas bij de tutorgroepen en de thesis gaan de studenten echt hun spoor in. Dit hangt samen met de verschillende typen onderzoeken die plaatsvinden binnen de differentiaties. Het panel adviseert om de differentiaties nader te definiëren en te verbinden aan de eindkwalificaties zodat de doelstellingen, inhoud en loopbaanperspectieven van de differentiaties voor alle betrokkenen duidelijk zijn.

Wat betreft de samenhang van het programma constateert het panel dat er naast de differentiaties ook vier leerlijnen zijn geformuleerd die ten grondslag liggen aan de opleiding: vakinhoud, methodologie en statistiek, academische vaardigheden en professionele vaardigheden. In het toetsplan (zie tevens Standaard 3) heeft de opleiding per studieonderdeel de afzonderlijke leerdoelen in relatie gebracht met de leerlijnen, de Dublin-descriptoren en de toetsing. Het panel heeft hier waardering voor: het toetsplan vormt een goede basis voor afstemmingsoverleg tussen docenten. Het panel ziet echter dat de leerlijnen geen duidelijke rol vervullen in het geheel, anders dan een duiding van de aandacht voor de verschillende eindkwalificaties per onderwijsonderdeel. Het panel beveelt aan de functie en inrichting van de vier leerlijnen te heroverwegen. Zeker als de differentiaties gekoppeld zouden worden aan de eindkwalificaties, hebben de leerlijnen volgens het panel weinig meerwaarde.

Overigens zijn de studenten tevreden over de samenhang in het curriculum. Zij ervaren geen hinderlijke overlap tussen vakken en constateren geen hiaten. Bovendien kunnen zij bij opdrachten veelal putten uit kennis die ze in andere vakken hebben opgedaan. Een aandachtspunt betreft wel het vak Methoden en technieken van evaluatie-onderzoek. Dit vak is geprogrammeerd aan het begin van de opleiding en staat enigszins los van de overige vakken. Studenten vinden dit over het algemeen een lastig en soms niet heel interessant vak. Zij kunnen het geleerde wel toepassen in hun afstudeeropdracht en zien eigenlijk dan pas dat het vak goed aansluit en voorbereidt op de thesis. Volgens het panel zou het voor de motivatie van studenten goed zijn als de meerwaarde van dit vak al eerder in het programma blijkt.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met studenten en docenten over de stage van 5 EC. De opleiding heeft de stage ingevoerd mede naar aanleiding van de bevinding van de vorige visitatiecommissie dat het beroepenveld ondervertegenwoordigd was in de opleiding. Het doel van de stage is om studenten meer vertrouwd te maken met de eisen die aan hen als beroepsbeoefenaar worden gesteld, en hen kennis te laten maken met de breedte van het beroepenveld. Studenten kunnen stage lopen bij een onderwijsinstelling of een organisatie waar onderwijskundigen werkzaam zijn. Gedurende een aantal weken maken zij kennis met het functioneren van de organisatie, nemen deel aan reguliere activiteiten binnen de organisatie, werken aan een concrete opdracht en doen hiervan verslag.

Uit de diverse gesprekken blijkt dat alle betrokkenen tevreden zijn dat destijds is besloten de stage in te voeren. De studenten waarderen de stage ten zeerste. Wel vinden zij deze te kort, waardoor zij er niet voldoende uit kunnen halen. Zo gaf een aantal geïnterviewde studenten aan te zijn ingezet op een specifieke klus. Daarbij hadden zij te weinig tijd om echt goed kennis te maken met het werkdomein van de onderwijskundige binnen de organisatie. Verder noemen zij als aandachtspunt dat niet precies duidelijk was welke professionele vaardigheden aan bod komen in de stage en de beoordeling van de stage. De docenten lichten toe te werken aan een verbetering van de stage. De stage is logistiek vrij complex. De opleiding heeft inmiddels een stagecoördinator aangetrokken voor de praktische zaken, waardoor de staf meer tijd overhoudt voor de inhoudelijke begeleiding van studenten. Men is onder andere voornemens om vaste contactmomenten met de studenten in te bouwen. Het panel heeft hier waardering voor. Het beveelt aan om in het verbetertraject niet alleen te kijken naar de praktische uitwerking, maar ook naar de conceptuele inrichting van de stage in relatie tot de eindkwalificaties.

Studenten ronden de opleiding af met een masterthesis. Om ruimte te maken voor de stage is het aantal studiepunten van de masterthesis teruggebracht van 30 naar 20 EC. Daarbij zijn tutorgroepen à 5 EC geïntroduceerd waarin studenten onder andere aan de hand van opdrachten werken aan de

totstandkoming van een onderzoeksvorstel. Op basis van de gesprekken met studenten constateert het panel dat de tutorgroepen verschillend worden vormgegeven. Ook is de thesisbegeleiding heel verschillend. Sommige studenten hebben vooral positieve ervaringen. Zij zeggen bijvoorbeeld de kleinschalige tutorgroepen en de gerichte feedback van peers en begeleider(s) gedurende hun thesistrject te waarderen. Andere studenten zijn iets minder positief. Dit ligt dan veelal aan de ietwat rommelige thesisbegeleiding. Een enkele student noemt zelfs hierdoor vertraging te hebben opgelopen. Desgevraagd laat het management weten zich bewust te zijn van de verschillen in afstudeerbegeleiding. Er ligt een script voor de tutorgroepen, maar daarnaast werkt men thans aan een afstudeerregeling waarin afspraken over de thesisbegeleiding worden vastgelegd. Zo weten studenten hoe het traject er precies uit ziet en wat ze kunnen en mogen verwachten van de thesisbegeleiding. Het panel ondersteunt dit van harte.

Het panel merkt voorts op dat er een grote variëteit is in de opgeleverde mastertheses van studenten (zie tevens Standaard 4). Het panel trof bijvoorbeeld theses aan die een uitgebreid effectonderzoek onder deelnemers omvatten, hetgeen men ook zou verwachten bij de empirisch-analytische benadering van de opleiding, terwijl andere eerder de vorm hebben van een documentenonderzoek. Ook verschillen de theses aanzienlijk waar het de aan- of afwezigheid van een ontwerpcomponent, kwalitatieve dan wel kwantitatieve onderzoeksmethoden en gebruik van primaire en secundaire bronnen betreft. De docenten lichtten hierover toe dat getracht wordt de theses te laten aansluiten bij het onderzoek van de betrokken docenten. De vorm en inhoud van een thesistrject hangen zo nauw samen met het expertisegebied van de begeleider, hetgeen de kwaliteit van de begeleiding ten goede komt. Het panel is hierover te spreken. Het is echter wel van oordeel dat de opleiding – gezien de gerichte aandacht voor de empirisch-analytische benadering in het Groningse profiel – nog een kritisch naar de brede scope van onderzoeksonderwerpen en –methodieken zou kunnen kijken. Volgens het panel zijn niet alle vormen van de masterthesis een even goede uitdrukking van de te behalen eindkwalificaties.

Werkvormen

Om een indruk te krijgen van de gehanteerde werkvormen heeft het panel de cursusbeschrijvingen bestudeerd alsook onderwijsmateriaal van een aantal vakken. Het panel constateert dat er gebruik wordt gemaakt van diverse werkvormen, die aansluiten bij de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. De meest gebruikte werkvormen zijn hoorcollege, practicum, werkcollege, zelfstudie en tutorgroepen. De studenten die het panel gesproken heeft tijdens het bezoek zijn over het algemeen tevreden over de toegepaste werkvormen. Zij waarderen vooral de vele praktijkopdrachten tijdens werkcolleges en practica, alsook de intervisiesessies tijdens tutorgroepen.

Uit het gesprek met docenten blijkt dat zij op regelmatige basis met elkaar overleggen over de gehanteerde werkvormen. Veel docenten zijn bovendien betrokken (geweest) bij facultaire innovatieprojecten waarin wordt geëxperimenteerd met moderne onderwijsvormen als *flipping the classroom*. Het panel vindt dit positief. Wel merkt het panel op dat op dit moment de ontwerpprincipes niet altijd te herleiden zijn. Het zou volgens het panel goed zijn als de opleiding beleid zou ontwikkelen ter ondersteuning van de selectie van werkvormen. Het panel zou waarderen als deze ondersteuning de principes van *evidence-based education* zou volgen.

Instroom en studeerbaarheid

In de afgelopen periode stroomden tussen de 56 en 83 studenten in per jaar. De opleiding hanteert twee instroommomenten, september en februari, waarbij de meeste studenten in september beginnen (ongeveer driekwart). Uit het gesprek met het management blijkt dat ongeveer een derde van de studenten afkomstig is van de Groningse bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen, een derde van de Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs en een derde van het schakeltraject. De laatste groep heeft veelal een hbo-achtergrond en combineert een masteropleiding met een baan als leraar in het basisonderwijs.

Het panel heeft tijdens het bezoek stilgestaan bij het relatief lage aantal studenten dat binnen de nominale studieduur van een jaar afstudeert. Zo haalde in de laatste drie studiejaar 46% van de

studenten hun diploma binnen een jaar. Na twee jaar lag het rendement op ongeveer 83%. Een kanttekening die de opleiding daarbij maakt is dat de studie voor studenten uit de februari-instroom minder flexibel is dan voor studenten uit de september-instroom. Studenten uit de september-instroom die hun thesis nog niet geheel hebben afgerond, kunnen de eerste weken van de zomervakantie gebruiken om dit alsnog te doen. Voor studenten in de februari-instroom is een dergelijke natuurlijke uitlooperperiode niet aanwezig. Voor hen lijkt de lange vakantie halverwege hun programma juist voor enige vertraging te zorgen. De rendementen voor de in september ingestroomde studenten zijn dan ook iets positiever; gemiddeld haalde 58% van deze studenten hun diploma binnen één jaar en 87% binnen twee jaar.

Het valt het panel op dat de frequente studievertraging voor niemand een probleem lijkt te zijn. Zoals uit de diverse gesprekken blijkt, programmeert de opleiding al het contactonderwijs op twee vaste dagen in de week. Studenten waarderen dit ten zeerste. Voor veel studenten is het een bewuste keuze om langer over hun studie te doen. Op deze manier kunnen zij, in nauw overleg met de opleiding, hun programma eenvoudig uitsmeren over twee jaar en goed combineren met veelal drukke banen en gezinslevens. Ook de docenten lijken weinig problemen te hebben met de lage rendementen. Zij geven aan dat voor hen het belang van studenten voorop staat. De opleiding biedt op zich geen formele deeltijdvariant aan – om diverse organisatorische redenen – maar door de wijze van programmering kan men toch een groot deel van de studentenpopulatie goed bedienen. Het panel heeft hier alle begrip voor. Desalniettemin wil het toch wijzen op het negatieve effect van deze verkapte deeltijdvariant op de studieduur en daarmee op de rendementen. Het panel adviseert om de keuze om geen deeltijdvariant te verzorgen nog eens te heroverwegen. Vooral nu de opleiding een extra mastertrack *Evidence-based Education* zal starten, zal de instroom naar alle waarschijnlijkheid voor een nog groter deel bestaan uit werkende studenten die hieraan behoefte kunnen hebben.

Het panel constateert ten slotte dat de opleiding voldoende studeerbaar is. Zoals blijkt uit het gesprek met studenten zijn er geen struikelvakken. Ook zijn de vakken en tentamens goed verspreid over het jaar. Studenten merken op dat het programma intensief is, maar wel goed te doen. Een aandachtspunt betreft de begeleiding van het thesistraject. Zoals eerder genoemd, valt er nog winst te behalen bij een nadere regulering ervan.

Personeel

Het personeel dat de masteropleiding Onderwijskunde verzorgt is aangesteld bij de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen. In totaal is in de periode van 2015 tot 2020 5,34 fte aan formatie toegewezen aan de opleiding, waarvan 60% voor het verzorgen van onderwijs (3,20 fte) en 40% voor onderwijsgebonden onderzoek (2,14 fte). In studiejaar 2015-2016 bedroeg de staf-studentratio 1:29, hetgeen het panel acceptabel acht voor een adequate uitvoering van de masteropleiding.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten. Het panel vindt het positief dat voor vrijwel alle stafleden geldt dat zij naast hun onderwijsgevende taak ook actief participeren in onderzoeksprojecten. Ook is het panel te spreken over het feit dat het onderwijs in de regel wordt verzorgd door gepromoveerde docenten en dat binnen elke differentiatie ook hoogleraren onderwijs verzorgen. Er is binnen de staf veel aandacht en ruimte voor docentprofessionalisering. Zo is de BKO verplicht voor alle nieuw binnenkomende docenten en docenten met beperkte onderriservaring. Maar ook veel zittende docenten hebben in de afgelopen jaren een BKO behaald. Inmiddels heeft meer dan 80% een BKO-registratie. Verder heeft ieder staflid een aantal scholingsdagen per jaar en behoren een SKO-traject en/of leergang Onderwijskundig Leiderschap tot de professionaliseringsmogelijkheden. Het panel is voorts positief over de grote mate van betrokkenheid en motivatie van de staf. Er heerst een open en ontspannen sfeer. Ook de studenten geven aan tevreden te zijn over de docenten. Men noemt ze inhoudelijk sterk, toegankelijk en altijd bereid waar nodig te helpen.

Het panel heeft met de docenten gesproken over de wijze waarop zij met elkaar samenwerken alsook over de ervaren werkdruk. Het panel constateert dat de werkdruk acceptabel is. Wat prettig werkt, is dat er altijd twee stafleden per vak zijn. Zo kunnen docenten elkaar consulteren en feedback geven en bij ziekte of andere situaties werk van elkaar overnemen. Het panel constateert met waardering dat er sprake is van een hecht en open docententeam waarin veel wordt besproken en afgestemd. Er is een goed bezocht regulier stafoverleg waarin allerlei opleidingszaken worden besproken. Ook zijn er diverse informele overlegmomenten. Het panel merkt wel op dat de focus van de docentbesprekingen vooral ligt op de organisatie en uitvoering van cursussen. Gezien de uitdagingen in de onderwijswetenschappen en het professionele veld, zoals geschetst in het Domeinspecifiek Referentiekader, adviseert het panel om tijdens overleggen tevens het bredere opleidingsperspectief in ogenschouw te nemen.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel stelt vast dat er sprake is van adequate voorzieningen. De opleiding heeft de beschikking over diverse voorzieningen, zoals goed geoutilleerde collegezalen, hoogwaardige ICT-voorzieningen, een uitgebreide bibliotheek en studieplekken. Ten aanzien van de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg, constateert het panel dat er sprake is van een adequaat functionerend kwaliteitszorgsysteem. Er is een overkoepelende opleidingscommissie van Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde die bestaat uit twaalf leden, waaronder zes studentleden. Het is dit studiejaar niet gelukt om een studentlid van de masteropleiding Onderwijskunde te werven, hetgeen het panel betreurt. De commissie komt tien keer per jaar bijeen en bespreekt onder andere evaluaties van vakken die gemiddeld lager scoren of die op een andere manier opvallen. Bevindingen worden teruggekoppeld aan betreffende docenten, die in een schriftelijke reactie laten weten hoe zij hier navolging aan zullen geven. In de afgelopen vier jaar zijn op deze manier twee vakken van de masteropleiding Onderwijskunde besproken in de opleidingscommissie. Verder bespreekt de opleidingscommissie resultaten van enquêtes als de WO-monitor en de Nationale Studenten Enquête en adviseert zij over de Onderwijs- en Examenregelingen en andere beleidsdocumenten. Ook agendeert de opleidingscommissie zelf onderwerpen, bijvoorbeeld rondom internationalisering en onderwijsinnovatie.

Op basis van het gesprek met de opleidingscommissie constateert het panel dat zij een belangrijke signaalfunctie vervult in de kwaliteitszorg van de bachelor- en masteropleidingen. Er zijn korte lijnen en de commissie wordt goed gehoord door het management en de docenten. Wel valt het panel op dat de opleidingscommissie vooral gericht is op (vak)evaluaties en in die zin reactief opereert. Het zou de opleidingscommissie willen stimuleren om tevens meer proactief alsook vanuit een breder perspectief te kijken naar de opleidingsprogramma's.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de masteropleiding Onderwijskunde zodanig in elkaar zit dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden besteedt het programma voldoende aandacht aan de academische en wetenschappelijke vorming van studenten. De recent ingevoerde stage is een gewaardeerd onderdeel dat de aandacht voor de beroepspraktijk en professionele vorming van studenten binnen het programma versterkt. Wel stelt het panel vast dat er nog verbeterpunten zijn qua conceptuele inrichting en praktische uitwerking van de stage.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Het is positief over de vier differentiaties. Wel is het panel van oordeel dat de differentiaties nader gedefinieerd kunnen worden en verbonden kunnen worden aan de eindkwalificaties zodat hun de doelstellingen, inhoud en loopbaanperspectieven voor alle betrokkenen duidelijk zijn. Een ander aandachtspunt betreft het vak Methoden en technieken van evaluatie-onderzoek. Dit vak staat thans enigszins los van de overige vakken, waardoor de meerwaarde voor studenten pas blijkt bij het afstudeerproject. Voorts verdient de brede scope van onderzoeksonderwerpen en -methodieken van het afstudeerproject aandacht. Volgens het panel zijn niet alle vormen van de masterthesis een even goede uitdrukking van de te

behalen eindkwalificaties. Ook zou de opleiding nog eens goed naar de grote variatie in de begeleiding van de tutorgroepen en theses kunnen kijken.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Het stelt vast dat er gebruik wordt gemaakt van diverse werkvormen. Wel merkt het panel op dat de ontwerpprincipes niet altijd te herleiden zijn. Het adviseert dan ook beleid te ontwikkelen ter ondersteuning van de selectie van werkvormen. Het panel concludeert dat het studieprogramma studeerbaar is en dat de relatief lage studierendementen voor een groot deel samenhangen met de bewuste keuze van studenten om langer over hun voltijdse studie te doen. Het panel adviseert in dit kader om de keuze om geen deeltijdvariant te verzorgen nog eens te heroverwegen. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een hecht en open docententeam waarin veel wordt besproken en afgestemd. Het panel concludeert voorts dat het systeem van kwaliteitszorg adequaat functioneert. Het heeft een positieve indruk gekregen van de opleidingscommissie. Het panel zou de opleidingscommissie wel willen stimuleren om meer proactief en vanuit een breder perspectief te kijken naar de opleiding.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Het panel is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Het heeft daarbij gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie.

Toetsing

De opleiding beschikt over een toetsplan waarin de wijze van toetsing en beoordeling wordt beschreven van alle verplichte studieonderdelen en alle aangeboden keuze-onderdelen van het curriculum. Per vak geeft het toetsplan inzicht in de leerdoelen, de relatie met de leerlijnen en Dublin-descriptoren en de toetsvormen. Ook beschrijft het toetsplan de gehanteerde opstellingsprocedures, beoordelingsprocedures en -criteria en de wijze van periodieke evaluatie. Het panel heeft hier waardering voor, maar constateert wel dat het toetsplan vooral focust op de toetsing van de afzonderlijke vakken. Met het oog op de borging van de eindkwalificaties adviseert het panel om in het toetsplan ook aandacht te besteden aan het toetsprogramma op curriculumniveau.

Voorafgaand aan en tijdens het bezoek heeft het panel toetsmateriaal, inclusief gemaakt studentenwerk, van verschillende vakken bestudeerd. Het panel constateert dat de toetsen inhoudelijk van adequaat niveau zijn. Er wordt gebruik gemaakt van relevante vraagstellingen en opdrachten. Het panel is ook tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het noemt deze gevarieerd en passend bij de leerdoelen, inhoud en didactische opzet van de cursussen. Het waardeert dat de meeste cursussen niet alleen worden afgesloten met een tentamen, maar ook altijd een praktijkdeel bevatten, bijvoorbeeld in de vorm van een verslag, paper en/of opdracht. Het panel is tevens positief over het feit dat elk tentamen vooraf door een collega wordt bekeken aan de hand van een aantal kwaliteitscriteria voor toetsing en dat van elk schriftelijk tentamen een voorbeeldtentamen inclusief bijbehorende antwoordsleutel beschikbaar wordt gesteld aan studenten. Dit alles komt de betrouwbaarheid, validiteit en transparantie van de toetsing ten goede.

Zoals eerder genoemd ronden de studenten hun opleiding af met een afstudeerproject dat bestaat uit het zelfstandig uitvoeren van een onderzoek en het rapporteren hierover in de thesis. Ter voorbereiding op het afstudeerproject schrijft de student gedurende de tutorgroepen een onderzoeksvoorstel. Dit dient te worden goedgekeurd door de eerste begeleider en een tweede, onafhankelijke beoordelaar; de beoordeling gebeurt aan de hand van een standaard beoordelingsformulier. Na afronding van de thesis wordt deze beoordeeld door de eerste en tweede beoordelaar, eveneens aan de hand van een beoordelingsformulier, en wordt het cijfer vastgesteld. De thesis wordt beoordeeld op: inleiding en probleemstelling; theoretische achtergrond; methode van onderzoek; resultaten; conclusie en discussie; algemene eisen (onder andere taalgebruik en mate van zelfstandig werken); en algemeen vormtechnische kwaliteit (onder andere correct toepassen van APA-richtlijnen). Indien de eerste en tweede beoordelaar niet tot consensus kunnen komen over de eindbeoordeling, dan stelt de examencommissie een onafhankelijke derde beoordelaar aan.

Het panel is van oordeel dat de thesisbeoordeling op gedegen en transparante wijze plaatsvindt. Een uitgebreide afstudeerhandleiding is beschikbaar voor studenten. Desgevraagd geven studenten en alumni aan goed op de hoogte te zijn van de procedures en beoordelingscriteria. Het panel vraagt wel aandacht voor de consistentie in de beoordelingen van de tutorgroepen en de theses. Het trof namelijk enkele thesisbeoordelingsformulieren aan van studenten die onvoldoende scoorden op het onderdeel 'inleiding en probleemstelling', terwijl zij wel het vak tutorgroepen met een voldoende resultaat hadden afgerond. Volgens het panel zou dit niet mogelijk moeten zijn.

Examencommissie

De examencommissie is een gezamenlijke commissie voor Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde. De commissie bestaat uit vier leden, inclusief twee docentleden van de masteropleiding Onderwijskunde en een extern lid. De voorzitter en secretaris vormen het dagelijks bestuur en komen wekelijks bijeen. De voltallige examencommissie vergadert minimaal eenmaal per jaar voltallig. Ter ondersteuning van de kwaliteitsbewaking van de examens heeft de examencommissie een toetscommissie ingesteld bestaande uit een aantal leden van de examencommissie met expertise op het gebied van toetsing en statistische methoden. De toetscommissie komt viermaal per jaar bijeen, na ieder blok. Bij de bijeenkomsten worden alle afgenomen tentamens uit het voorafgaande blok besproken en wordt er gekeken naar slagingspercentages, cijferverdelingen en psychometrische kenmerken. Naar aanleiding van de bevindingen kan er een gesprek plaatsvinden tussen de examencommissie en de betreffende docent(en). Verder neemt de examencommissie periodiek een steekproef van de vakken/examens en bespreekt deze met de docenten. Daarbij is onder andere aandacht voor de leerdoelen van het vak, de kwaliteit en representativiteit van de toets, en de wijze waarop studenten worden voorbereid op het tentamen. Tot slot bekijkt de examencommissie jaarlijks de cijferverdeling van de theses. In 2015-2016 heeft de examencommissie een aanvullende kwaliteitstoets ingevoerd, waarbij een steekproef van theses onafhankelijk wordt herbeoordeeld door de toetscommissieleden en wordt vergeleken met de beoordeling van de eerste en tweede beoordelaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met leden van de examencommissie. Het panel is positief over het functioneren van de examencommissie. De leden tonen een grote mate van betrokkenheid, enthousiasme en bereidheid tot verdere professionalisering. Bovendien plannen zij veelbelovende initiatieven om de kwaliteit van toetsing en beoordeling te waarborgen. Het panel merkt wel op dat sommige initiatieven recent zijn gestart en nog verder uitgewerkt en geïnstitutionaliseerd dienen te worden. Dit terwijl de huidige werkdruk van de examencommissieleden al behoorlijk hoog is. Het panel staat dan ook positief tegenover het voornemen van de opleiding om de toetscommissie uit te breiden en breder samen te stellen. Dit laatste zal tevens de onafhankelijke positie van de toetscommissie ten goede komen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruikgemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding.

De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau. De beoordeling van de masterthesis vindt op gedegen en transparante wijze plaats. Wel verdient volgens het panel de consistentie tussen de beoordeling van de tutorgroepen en de thesisbeoordeling aandacht.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is voldoende. Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een toetsplan dat richtinggevend is voor de dagelijkse toetspraktijk. Wel stelt het panel vast dat het toetsplan vooral gericht is op de toetsing van afzonderlijke vakken. Om de eindkwalificaties goed te kunnen borgen, zou in het toetsplan ook aandacht besteed kunnen worden aan de toetsing op programmaniveau. Het panel is positief over het functioneren van de examencommissie en toetscommissie. Deze dragen bij aan een adequate kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleiding. Het panel constateert wel dat sommige initiatieven nog verder uitgewerkt en geïnstitutionaliseerd kunnen worden. Daarvoor is meer menskracht nodig. Het panel ondersteunt dan ook de voorgenomen uitbreiding en bredere samenstelling van de toetscommissie van harte.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Om inzicht te krijgen in het gerealiseerde eindniveau van studenten van de masteropleiding Onderwijskunde heeft het panel voorafgaand aan de visitatie 15 mastertheses, inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren, bestudeerd. Bij de selectie van de theses heeft het panel gelet op een goede spreiding van de cijfers alsook wie de eerste en tweede beoordelaars waren.

Het panel kan zich in het algemeen vinden in de beoordeling en becijfering van de afstudeerwerkstukken. Het stelt vast dat de theses van voldoende niveau zijn, maar dat er wel ruimte voor verbetering is. Het panel ziet dit ook terug in de becijfering door de opleiding: relatief weinig studenten studeren af met een acht of hoger. Verder valt het panel op dat de opzet van de theses wisselend is. De meeste theses zijn volgens het panel adequaat qua methodologische opzet, wetenschappelijke diepgang, toepassing van literatuur en taalgebruik, maar sommige scores minder goed op deze punten. Het panel constateert voorts, zoals reeds genoemd onder Standaard 2, dat de eindwerken veel verschillende vormen aannemen. Zo trof het panel effectstudies aan, hetgeen het zou verwachten bij de empirisch-analytische signatuur van de opleiding, alsook *review studies*. Volgens het panel is het niet evident dat alle thesisvormen een even goede uitdrukking vormen van de te behalen eindkwalificaties en het profiel van de opleiding. Het wil de opleiding dan ook adviseren hier met de gehele staf goed naar te kijken.

Zoals uit de kritische reflectie blijkt, geeft de meest recente WO-monitor aan dat afgestudeerden van de masteropleiding Onderwijskunde van mening zijn dat de opleiding een goede basis biedt voor het starten op de arbeidsmarkt, en dat zij ook voldoende gekwalificeerd zijn om hun kennis en vaardigheden in hun beroepsloopbaan verder te ontwikkelen. Over de mate waarin studenten tijdens de opleiding zijn voorbereid op de beroepspraktijk en zijn voorgelicht over verdere studie- en beroepsmogelijkheden oordelen studenten dat dit voldoende is, maar verbeterd kan worden. Het panel heeft tijdens het bezoek met genoeg gesproken met talentvolle en gemotiveerde alumni. Zij bevestigen bovenstaand beeld. Zij zeggen veel geleerd te hebben tijdens de opleiding en de opgedane kennis en vaardigheden goed toe te kunnen passen in hun verdere loopbaan. Wel geven

zij ook aan dat zij zich tijdens hun studie weinig voorbereid voelden op en beperkt inzicht hadden in de onderwijskundige arbeidsmarkt. Pas later zagen zij de kwaliteit en meerwaarde van de door hen gevolgde opleiding echt goed. Volgens de alumni zouden de opleiding en de beroepspraktijk nog dichter tot elkaar kunnen komen. Ook het panel is deze mening toegedaan. De alumni zijn graag bereid daar een bijdrage aan te leveren en doen een aantal interessante suggesties zoals werkveldexcursies, gastsprekers en het toepassen van authentieke praktijkopdrachten. Het panel beveelt aan de banden met de alumni te versterken en de mogelijkheden tot nauwere samenwerking te verkennen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de mastertheses voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel vraagt wel aandacht voor de constatering dat de theses zowel qua inhoud en opzet als qua niveau erg verschillend zijn. Het panel beveelt aan deze diversiteit te bezien in het licht van de te realiseren eindkwalificaties. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de masteropleiding voor afgestudeerden. Wel zouden de beroepspraktijk en de opleiding nog meer met elkaar verbonden kunnen worden. Dit zal ertoe bijdragen dat studenten zich beter voorbereid voelen op en meer inzicht hebben in de onderwijskundige arbeidsmarkt. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen worden behaald.

Conclusie

Het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het heeft met waardering geconstateerd dat de opleiding kiest voor een empirisch-analytische benadering. Wel zou de huidige profilering nog verder aangescherpt kunnen worden alsook beter weerspiegeld kunnen worden in de eindkwalificaties. Het panel is over het algemeen tevreden over de opzet en inhoud van de opleiding en de afzonderlijke vakken. Het is positief over de vier differentiaties, die bijdragen aan een coherent studieprogramma. Ook is het positief over de gebruikte werkvormen en toetsvormen. Het panel vraagt wel aandacht voor de vormgeving en inrichting van de stage en het afstudeerproject alsook voor de relatief lage aantallen studenten die nominaal afstuderen. Het panel is positief over de inhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van het docentencorps. Voorts is het tevreden over het functioneren van de opleidingscommissie, examencommissie en toetscommissie. Deze dragen bij aan een kwaliteitscultuur waarin zaken worden geconstateerd en adequaat worden opgepakt. Het panel heeft tot slot kunnen vaststellen dat de eindwerkstukken van de masteropleiding, de theses, van voldoende niveau zijn en dat alumni goed zijn voorbereid op de arbeidsmarkt. Over de gehele linie komt het panel tot de slotsom dat de opleiding voldoet aan de kwaliteitseisen die aan een wetenschappelijke masteropleiding worden gesteld.

Conclusie

Het panel beoordeelt de masteropleiding Onderwijskunde als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN

Prof. dr. Jan Elen is gewoon hoogleraar aan de KU Leuven. Hij is verbonden aan het Centrum voor Instructiepsychologie en –technologie van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen. Zijn onderzoek situeert zich op het domein van de onderwijstechnologie en de lerarenopleiding. Gedurende lange tijd was hij het hoofd van de onderwijsondersteunende dienst van de KU Leuven. Daarna is hij medeoprichter en coördinator geweest van het Expertisenetwerk School of Education, Associatie KU Leuven. Hij fungeerde als vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en was meer dan tien jaar lid van de Onderwijsraad van de KU Leuven. Hij was coördinator van de 'Special Interest Group' Ontwerpkunde van de European Association for Learning and Instruction. Jan Elen verzorgt inleidende en verdiepende colleges over onderwijspsychologie en onderwijstechnologie. Momenteel is hij senior editor van 'Instructional Science'.

Prof. dr. Regina H. Mulder is hoogleraar Pedagogiek/Onderwijskunde aan de Universiteit van Regensburg (Duitsland) sinds 2004, waar zij tevens verschillende bestuurlijke functies heeft uitgeoefend (o.a. Dekaan, vice-voorzitter Universiteitsraad, lid Raad van Toezicht). Ze studeerde sociologie (RUG), promoveerde in de sociale wetenschappen (EUR), en was adjunct-directeur van het RISBO (EUR). Ze onderzoekt en publiceert op het gebied van *Vocational Education and Training (VET)* en *Learning in Organizations*, zoals ontwerp en evaluatie van VET, innovaties en innovatief werkgedrag, feedback, leren van fouten, informeel leren op het werk, leren van oudere werknemers, team learning, diversiteit in teams, leiderschap en onderzoeksmethoden. Ze was EARLI SIG Coordinator van de Special Interest Group 'Learning and Professional Development'. Ze is redacteur van diverse boeken en is redactielid van journals zoals *Educational research review*, *HRDQ*, *EJTD*, en reviewt artikelen voor andere journals, o.a. *Vocations and Learning*.

Dr. Dominique Sluijsmans is lector Professioneel Beoordelen aan Zuyd Hogeschool in Heerlen en heeft een nulaanstelling als universitair hoofddocent bij de Universiteit Maastricht. Zij studeerde Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen en promoveerde in 2002 bij de Open Universiteit. Haar proefschrift *Student Involvement in Assessment* richtte zich op het trainen van *peer assessment*-vaardigheden bij studenten in de lerarenopleiding. Zij heeft als universitair docent gewerkt bij de Open Universiteit en als lector bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, en is sinds 2012 verbonden aan Zuyd Hogeschool. Haar interessegebieden zijn beoordelen, curriculumontwerp en studentbetrokkenheid.

Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters was van 1990 tot 2011 hoogleraar Onderwijskunde en wetenschappelijk directeur aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is momenteel als gasthoogleraar aan deze universiteit verbonden. Ook is ze lid van de wetenschappelijke adviesraad van de landelijke onderzoeksschool Interuniversitair Centrum voor Onderwijswetenschappen (ICO). Van Hout-Wolters studeerde psychologie (functieleer en ontwikkelingspsychologie) aan de Radboud Universiteit Nijmegen, promoveerde aan de Universiteit van Tilburg en werkte eerder bij de Universiteit Twente en de Radboud Universiteit. Ze is (co-)auteur van vele artikelen, hoofdstukken en boeken, voornamelijk op het gebied van leer- en denkstrategieën van leerlingen/studenten binnen verschillende vakgebieden. Haar praktijkgerichte boek *Studiemethoden* beleefde een tiental herdrukken.

Tessa Voerman BSc is student van de Masteropleiding Educational Science and Technology (EST) en de Masteropleiding Psychology aan de Universiteit Twente. Zij is student-assistent kwaliteitszorg en evaluaties geweest aan dezelfde universiteit. Eerder nam ze als studentlid deel aan de herbeoordelingsvisite van de opleiding Opleidingskunde aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in 2015.

BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Inleiding

In dit document¹ wordt een referentiekader voor het onderwijs in de discipline Onderwijswetenschappen² gepresenteerd ten behoeve van de visitatie van de universitaire bachelor- en academische masteropleidingen in 2016/2017³. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gefungeerd. Dit kon mede doordat in de CSO door medewerkers van de opleidingen van verschillende universiteiten werd geparticipeerd zodat het rapport van de CSO binnen de opleidingen een groot draagvlak heeft. In dit domeinspecifiek kader schetsen we eerst het kennisdomein van de onderwijswetenschappen en besteden daarna aandacht aan ontwikkelingen in de wetenschap, de beroepspraktijk van onderwijswetenschappers en het onderwijs. Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de vereiste kennis, vaardigheden en attitudes van afgestudeerde onderwijswetenschappers en voor de inrichting van de curricula van de opleidingen, bijvoorbeeld ten aanzien van internationalisering en het didactisch model. Het kader karakteriseert de doelstellingen, het niveau, de oriëntatie en de inrichting van de opleidingen in de onderwijswetenschappen en besluit met een overzicht van de vereiste kennis, inzicht en vaardigheden van afgestudeerde onderwijswetenschappers. Daarbij wordt qua niveau onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het domein van de onderwijswetenschappen

Voor de omschrijving van het kennisdomein van de onderwijswetenschappen wordt aangesloten bij de omschrijving door de CSO (2015): "Het object van de onderwijswetenschappen is het onderwijs, dat wil zeggen het onderwijzen, de onderwijs- en leerprocessen en de opbrengsten daarvan, zowel op individueel als op maatschappelijk niveau. De onderwijswetenschappen richten zich op het beschrijven, verklaren en optimaliseren van alle situaties waar sprake is van bedoeld leren, d.w.z. die gericht zijn op vooraf (meer of minder) gespecificeerde leerdoelen. Daarbij ligt de nadruk op optimaliseren en daarmee op de bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit, de effectiviteit, de doelmatigheid, de aantrekkelijkheid en de vernieuwing van de onderwijspraktijk en het onderwijsbeleid.

De onderwijswetenschappen richten zich op processen en systemen op microniveau (cognitieve, affectieve, sociale en motivationele processen en onderwijsinterventies op individueel en klasniveau), mesoniveau (onderwijsorganisatie, leiderschap en governance) en macroniveau (beleid en bestel). Zij hebben betrekking op formele en informele onderwijsleersituaties, in alle contexten waarin georganiseerd leren plaats vindt en in alle fasen van het leven. Deze contexten omvatten het gehele reguliere onderwijs (van VVE tot WO), maar ook de private onderwijs- en opleidingssector (zoals bedrijfsopleidingen, branche-opleidingen, opleidingen van beroepsverenigingen, onderwijsaanbod van maatschappelijke organisaties en culturele instellingen) en werkpleklernen.

De onderwijswetenschappen vormen een multidisciplinair vakgebied. Naast algemene en domeinspecifieke onderwijswetenschappen en vakdidactiek maakt een groot aantal disciplines - zoals psychologie, (ortho)pedagogiek, sociologie, economie, bestuurs- en organisatiewetenschappen, cognitiewetenschappen, neurowetenschappen, filosofie en rechtswetenschappen - deel uit van de onderwijswetenschappen voor zover ze het onderwijs als object hebben dan wel kunnen bijdragen

¹ Dit kader is tot stand gekomen door nauw overleg tussen de opleidingsdirecteuren van de deelnemende opleidingen.

² We spreken van onderwijswetenschappen omdat de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) aanraadt de benaming van de onderwijskundeopleidingen om te zetten naar onderwijswetenschappen.

³ De onderzoeksmasteropleidingen vallen buiten deze visitatie en daarom ook buiten dit kader.

aan optimalisering van het onderwijs door kennis over en verbetering van (de inrichting en organisatie van en de condities voor) het onderwijzen en alle daarbij behorende onderwijs- en leerprocessen. De complexiteit van vraagstukken in het onderwijs vraagt steeds meer een aanpak over grenzen van disciplines en wetenschapsgebieden heen.”

Ontwikkelingen in wetenschap, arbeidsmarkt en onderwijs

Een deel van de *thema's in de onderwijswetenschappen* speelt al sinds de jaren '70 van de vorige eeuw zoals leren en onderwijzen, onderwijsaanbod, toetsen en beoordelen, domeinspecifieke aspecten van onderwijs en vakdidactiek, opleiding en professionele ontwikkeling van docenten, achterstandsbestrijding, omgaan met leerproblemen en de maatschappelijke context van het onderwijs. In de afgelopen decennia zijn er ook nieuwe (sub)thema's bijgekomen, zoals ICT en onderwijs, digitalisering en online onderwijs, leven lang leren, werkplekleren, adaptief onderwijs, adaptief toetsen en de aandacht voor neuro- en cognitiewetenschappen. Door de vervagende nationale grenzen in Europa en een toenemende globalisering staat ook internationaal vergelijkend onderzoek in de belangstelling. Veel thema's zijn van karakter veranderd. Zo is onderzoek naar onderwijsvernieuwing tegenwoordig meer gericht op het evidence-informed aanpakken van vernieuwing en verbetering van het onderwijs en op de effecten op leerprestaties en studiesucces, terwijl er in onderzoek naar opleiding en professionele ontwikkeling van docenten meer aandacht is voor opleiden in de school.

Afgezien van de ontwikkelingen op specifieke onderdelen van het domein van de onderwijswetenschappen zijn er nog een aantal algemenere *wetenschappelijke ontwikkelingen* die implicaties hebben voor de opleidingen. Er is sprake van een enorme groei aan kennis, veelal verkregen uit multidisciplinair onderzoek en door technologische ontwikkelingen. Onderwijs is complex en van oudsher wordt er dan ook multidisciplinair onderzoek gedaan. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande en nieuwe wetenschappelijke inzichten in verschillende disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen zoals de hersen- en de cognitiewetenschappen. Maatschappelijke relevantie van wetenschappelijk onderzoek krijgt grotere aandacht (SEP, 2014) en ook van onderwijswetenschappers wordt verwacht dat ze bijdragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs (CSO, 2015). Onderwijsonderzoek dat relevant is voor de onderwijspraktijk maakt gebruik van daartoe geëigende onderzoeksmethoden waarbij onderzoekers, docenten uit de onderwijspraktijk en lerenden samen het onderwijs innoveren en onderzoeken. Ten slotte is er in de wetenschap meer aandacht voor ethiek en integriteit. Hoe om te gaan met controleerbaarheid, zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, onafhankelijkheid en onpartijdigheid?

Wat de *arbeidsmarkt voor onderwijswetenschappers* betreft meent de CSO (2015) dat aan onderwijswetenschappers in de toekomst andere en waarschijnlijk hogere eisen gesteld zullen worden. Net als andere beroepsbeoefenaren zullen ook onderwijswetenschappers steeds meer in een internationale en multiculturele context werken. Daarom moeten zij in staat zijn over de grenzen van hun eigen vakgebied te kijken, samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines en om te gaan met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, zoals de alomtegenwoordige beschikbaarheid van informatie en de steeds dominantere rol van internet in het sociale verkeer. Omdat onderwijswetenschappers op zeer verschillende plaatsen werken, in het onderwijs, in arbeidsorganisaties en in het onderzoek moeten opleidingen hun studenten voorbereiden op deze verschillende beroepspraktijken (CSO, 2015).

Het *onderwijs waaraan en waarvoor onderwijswetenschappers werken* wordt in toenemende mate gekenmerkt door innovatie, evidence-informed werken, nadruk op complexe vaardigheden (21st century skills), inzicht, creativiteit en toepassing, en door integratie van vakken en theorie en praktijk. Om duurzaam inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt wordt een leven lang leren noodzakelijk. Deze ontwikkelingen vragen om specifiek hierop toegesneden leeromgevingen en verbindingen tussen het schoolse en buitenschools leren en leren op de werkplek. Onderwijsinstellingen zullen steeds meer moeten samenwerken met maatschappelijke instellingen en bedrijven. Het onderwijs

vereist differentiatie in niveau, didactiek en vorm om aan te sluiten bij de behoeften van de verschillende doelgroepen.

Doelstellingen, niveau, oriëntatie en inrichting van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Onderwijskunde worden beoordeeld hebben als doel studenten op te leiden tot een basaal (bachelor) of gevorderd (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van de onderwijswetenschappen. Afgestudeerden zijn in staat in de onderwijspraktijk als academisch professional bij te dragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken en kunnen een bijdrage leveren aan de onderwijswetenschappen. Studenten verwerven tijdens de opleiding de nieuwste kennis en inzichten op het terrein van de onderwijswetenschappen en zowel vakspecifieke als algemene academische vaardigheden.

De opleidingen behandelen onderzoeksparadigma's, de meest gangbare theorieën, onderzoeksdesigns en -methoden binnen de verschillende relevante disciplines (waaronder praktijkgericht onderzoek), gedragscodes op het gebied van onderzoek en de toepassing ervan in onderwijsonderzoek en de relevantie van het onderzoek voor de praktijk. Ze maken studenten vertrouwd met de kenmerken en waarde van wetenschappelijk onderzoek en het belang van theorie en methodologie; vormen studenten zodanig dat ze zich mondeling en schriftelijk op academisch niveau kunnen uitdrukken; en bieden een kader waarbinnen studenten de verworven kennis en inzichten kunnen plaatsen en dat maakt dat ze deze op adequate wijze kunnen toepassen. Ook streven de opleidingen naar het vormen van academici die zowel kunnen reflecteren op de grondslagen van hun vak als op het eigen professioneel handelen. Engelstalige literatuur en communiceren in het Engels is een standaardonderdeel van de opleiding en de leergemeenschap wordt gekenmerkt door diversiteit bijvoorbeeld door buitenlandse (gast)docenten en buitenlandse studenten. De opleidingen bereiden studenten erop voor om samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines, culturen en landen bijvoorbeeld door de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenlandse projecten, stages of afstudeerprojecten. Van de didactiek van de opleidingen voor onderwijswetenschappers mag verwacht worden dat ze experimenteren met innovatieve leerarrangementen die een proeftuin kunnen zijn voor de ontwikkelingen in het onderwijs zoals die hiervoor zijn aangeduid.

De opleidingen bereiden studenten voor op een maatschappelijke of verdergaande wetenschappelijke loopbaan, waarin de kennis en vaardigheden die binnen de studie zijn verworven in praktijk gebracht kunnen worden. Het gaat daarbij om het verwerven van een academische houding en de academische vaardigheden die in verschillende functies op academisch niveau worden gevraagd, naast kennis van en inzicht in het vakgebied.

De bacheloropleiding biedt een brede basisopleiding en leidt op tot basaal academisch niveau. Een van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij/zij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping. De masteropleiding leidt de student zodanig op dat deze zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren en voorbereid is op een toekomstige werkkring, zoals instellingen in het onderwijs of de onderwijsverzorgingsstructuur, de overheid, het bedrijfsleven of onderzoeksinstellingen.

De eindkwalificaties: kennis, inzicht en vaardigheden van afgestudeerde onderwijswetenschappers

Van afgestudeerden van een *bacheloropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een basaal academisch niveau. Van afgestudeerden van een *masteropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en in de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een gevorderd en meer specialistisch academisch niveau. De eindkwalificaties zijn minimaal gelijk aan de eisen die de beroepspraktijk van afgestudeerde onderwijswetenschappers verwacht.

Het verschil tussen basaal (bachelor) en gevorderd (master) niveau betreft de mate van zelfstandigheid in het formuleren van onderzoeksvragen en het toepassen van kennis, theorieën en onderzoeksmethoden, de mate van complexiteit van de vraagstukken waarmee kan worden omgegaan en de mate waarin de afgestudeerde in staat is tot transfer van kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties. Daarnaast hebben masterafgestudeerden zich verdiept in een (of meer) van de deeldomeinen van de onderwijswetenschappen. Welke dat zijn kan per opleiding verschillen.

De eindkwalificaties worden in dit domeinspecifieke kader geordend onder de Dublin descriptoren 'kennis en inzicht' en 'toepassen van kennis en inzicht'. Waar relevant wordt aangegeven welke eindkwalificaties specifiek voor het masterniveau gelden. De kwalificaties die de Dublin descriptoren 'oordeelsvorming', 'communicatie' en 'leervaardigheden' betreffen, worden gezien als eisen die aan afgestudeerden van wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld. Ze worden niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen eveneens op basaal resp. gevorderd niveau beheerst te worden. Ten aanzien van communicatie merken we nog op dat het van belang is dat afgestudeerden in internationale contexten moeten kunnen (samen)werken.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over kennis van en inzicht in:

- actuele onderwijsvraagstukken en maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die daarvoor relevant zijn;
- curriculumtheorieën (curriculumconcepten; strategieën voor curriculumontwikkeling);
- instructietheorieën (verloop van leerprocessen en de beïnvloeding daarvan; instructie-ontwerp; rol van de docent; evaluatie en assessment; het gebruik van ICT) ;
- organisatie- en innovatietheorieën (implementatie van veranderingen; schoolontwikkeling);
- (theorieën en methoden uit) bestaande en nieuwe disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen (pedagogiek, psychologie, neurowetenschappen, sociologie, (wetenschaps)filosofie, ethiek);
- relevante kenmerken van onderwijsstelsels en -beleid (ook internationaal vergelijkend) en het Nederlandse stelsel en beleid en de geschiedenis daarvan in het bijzonder;
- methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek;
- onderzoeksdesigns ((quasi-)experimenteel, correlationeel, beschrijvend, casestudies, ontwerponderzoek);
- kwalitatieve en kwantitatieve methoden van dataverzameling en -analyse;
- gedragscodes op het gebied van onderzoeksintegriteit;
- beroepspraktijken waarin onderwijswetenschappers een rol spelen.

Op masterniveau geldt gevorderde kennis op deze gebieden en daarnaast kennis van en inzicht in:

- specifieke vraagstukken op een of meer deeldomeinen binnen de onderwijswetenschappen.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over het vermogen om:

- onderzoeksbevindingen te beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijspraktijk;
- resultaten van onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;
- onderwijswetenschappelijke problemen in school- en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (bijv. management, docenten of trainers);
- bij te dragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs;
- samen te werken met professionals uit verschillende disciplines en met verschillende culturele en nationale achtergronden.

Op masterniveau geldt het gevorderde niveau voor toepassing op deze gebieden en daarnaast het vermogen om:

- problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen;
- zelfstandig en op wetenschappelijk verantwoorde wijze een onderzoek te verrichten op een deelgebied van de onderwijswetenschappen en daarbij methodologische en inhoudelijke kennis toe te passen;
- onderzoeksbevindingen te vertalen en toe te passen ten behoeve van de onderwijspraktijk;
- vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op onderzoek;
- ontwerpvoorbeeldstukken op te lossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

i. Vakinhoud: De student heeft kennis van en inzicht in begrippen en theorieën uit de onderwijskunde en specialiseert zich daarbij in een van de aangeboden differentiaties. De student is in staat, vanuit deze kennis en dit inzicht te reflecteren op onderwijskundige praktijken en is bovendien in staat deze kennis en dit inzicht zelf kritisch te beschouwen vanuit de vraag naar de effectiviteit hiervan in de onderwijspraktijk.

ii. Methoden en technieken: De student heeft kennis van en inzicht in technieken en methoden in het sociaal wetenschappelijk onderzoek en kan een volledige onderzoekscyclus doorlopen.

iii. Academische vaardigheden: De student kan vanuit een academische houding over zelf verricht wetenschappelijk onderzoek binnen het onderwijskundig domein zowel schriftelijk als mondeling rapporteren en is in staat over de resultaten van dit onderzoek in debat te gaan.

iv. Professionele vaardigheden: De student kan kennis over en inzicht in de theorieën en begrippen uit de onderwijskunde op ethisch verantwoorde wijze toepassen in een professionele context.

BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Semester 1		Semester 2	
PAMAOK014a [5EC] Methoden en technieken van evaluatieonderzoek	PAMAOK006 [5EC] Curriculumtheorie	PAMAOK014a [5EC] Methoden en technieken van evaluatieonderzoek	PAMAOK006 [5EC] Curriculumtheorie
PAMAOK001 [5EC] Onderwijsleerproblemen	PAMAOK018 [5EC] Stage	PAMAOK015 [5EC] De organisatie en professionalisering van zorg voor leren	PAMAOK018 [5EC] Stage
PAMAOK004 [5EC] Theorie van leren en instructie	PAMAOK019a [5EC] Tutorgroep	PAMAOK005 [5EC] Ontwerpen van digitale leeromgevingen	PAMAOK019a [5EC] Tutorgroep
PAMAOK008 [5EC] Onderwijsorganisatie en -management		PAMAOK007 [5EC] Onderwijsbeleid	
PAMAOK016 [5EC] Onderwijsverbetering			
Masterthesis [20EC]		Masterthesis [20EC]	

BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA

22 maart 2017			
18.00	21.00	Diner met voorbereidend overleg	Besloten
23 maart 2017			
08.15	08.30	Aankomst en ontvangst visitatielocatie	
08.30	09.30	Management	Mr. Diny Peters-van Gorp Prof. dr. Roel Bosker Dr. ing. Sander de Boer Prof. dr. Greetje van der Werf
09.30	09.45	Korte pauze / intern overleg	Besloten
09.45	10.30	Studenten	Bram Burgler Jort Diekerhof Monique Dijks Kim Grunewald Amber van der Stroom Afke Verkooijen
10.30	11.00	Alumni	Jitske Algra, MSc Suzanne Hoekstra, MSc Drs. Wim Moes Naomi Oziël, MSc Marij Veldman, MSc Albert Wijnsma, MSc
11.00	11.45	Docenten	Dr. Danny Kostons Dr. Mayra Mascareño Dr. Ralf Maslowski Dr. Lieneke Ritzema Prof. dr. Jan-Willem Strijbos
11.45	13.00	Lunch / intern overleg	Besloten
13.00	13.45	Opleidingscommissie	Dr. Nelleke Bakker Lise Hacquebord Dr. Marjolein Deunk Dr. Anneke Timmermans Kadija Omer Willemijn de Jong
13.45	14.30	Examencommissie	Prof. dr. Marleen Janssen Dr. Alma Spijkerboer Dr. Matthijs Warrens Dr. Henk Guldemon
14.30	15.00	Voorbereiden eindgesprek	Besloten
15.00	15.45	Eindgesprek management	Mr. Diny Peters-van Gorp Prof. dr. Roel Bosker Dr. ing. Sander de Boer Prof. dr. Kees Aarts Prof dr. Greetje van der Werf
15.45	17.15	Opstellen bevindingen	Besloten
17.15	17.45	Mondelinge rapportage bevindingen	Openbaar

BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek de eindwerken bestudeerd van afgestudeerden met de volgende studentnummers:

1989480	1903829	1696947
2060345	2075563	2054477
2659980	1917544	1871412
2062992	2589559	1958143
2356627	623474	1875965

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Regels en richtlijnen van de Examencommissie Juli 2016
- Jaarverslag examencommissie 2015-2016
- Notulen en jaarverslagen opleidingscommissie 2015-2016
- Toetsplannen master Onderwijskunde 2015-2016 en 2016-2017
- Studiehandleiding afstudeerproject master Onderwijskunde 2015-2016
- Studiehandleiding Stage 2015-2016
- Literatuur, studiehandleiding, toetsen en evaluaties van de vakken:
 - Methoden en technieken van evaluatie-onderzoek
 - Curriculumtheorie
 - Onderwijsleerproblemen
 - Theorie van leren en instructie
 - Onderwijsbeleid
 - Stage

